

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VII istungjärk.

143. koosolek.

28. aprillil 1931.

Sisu:

1. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensionide vähendamise seadus — III lugemisel.
2. Riigi- ja omavalitsuste teenijate ja nende perekondade pensionide vähendamise seadus — III lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 21.03 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensionide vähendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Tonkmán**: Kuna vahepeal redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud, loen selle ette redaktsiooni komisjoni poolt vastuvõetud kujul, et seda pärast redaktsiooni komisjoni tarvis anda ei oleks.

Pealkiri ja §§ 1 ja 2 võetakse vastu.

(§ 3.)

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kordan oma teisel lugemisel tehtud ettepanekut, nimelt § 3 võtta järgmiselt:

„Kaitseväelastele, kes on Vabadussõjast kuni 3. jaan. 1920. a. osa võtnud vähemalt 6 kuud, või kes Vabadussõjas haavata või põrutada saanud või Vabadusristi kavalerid, on pensiooni ülemmääraks 150 kr. kuus, teistele kaitseväelastele on pensiooni ülemmääraks 120 kr. kuus.“

Põhjendused ja motiivid olen ette toonud II lugemisel ja ma ei hakka neid kordama III lugemisel, sest arvan, et Riigikogu liikmed mäletavad neid veel.

Ettepanek lükatakse tagasi.

§ 3 võetakse vastu.

§§ 4—8 võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

2. Riigi- ja omavalitsuste teenijate ja nende perekondade pensionide vähendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Tonkmán**: Redaktsiooni komisjon on selle seaduseelnõu läbi vaadanud ja parandanud, ma loen selle nii ette, nagu redaktsiooni komisjoni poolt on vastu võetud.

Pealkiri ja § 1 võetakse vastu.

(§ 2.)

V. Hasselblatt: Ma luban enesele korrata ettepanekut, mille tegin II lugemisel, nimelt I ja II lõike vahele sisse võtta järgmine lause: Lõpuleteenimata viimane aasta, kui ta on rohkem kui 6 kuud, loetakse terveks aastaks. Põhjus selleks on järgmine. Kui omalajal pandi maksma pensioniseadus, siis oli jutt sellest, kui keegi on teeninud ühe aasta Eesti ajal, ja ei pandud tähele, kas see aasta on lõpule teenitud või mitte, seepärast loobusid inimesed teenistusest tihhilugu poole või kolmveerand aasta pärast, ja kui inimene on rohkem kui pool aastat teeninud, siis on õiglane seda aega terveks aastaks lugeda. Majanduseminister ning Hariduse- ja sotsiaalminister on selle ettepanekuga nõus.

Juhataja: Rkl. Hasselblatt kordab oma II lugemisel tehtud paranduse-ettepanekut:

täiendada paragrahvi teise lõikena: „Lõpuleteenimata viimane aasta loetakse täisaastaks, kui teenistus on kestnud üle kuue kuu.“

Ettepanek võetakse vastu.

§ 2 võetakse vastu ühes parandusega.

§ 3 võetakse vastu.

(§ 4.)

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! II lugemisel võttis Riigikogu vastu valitsuse ettepaneku, et pensiooni ülemmääraks on riigi- ja omavalitsuste teenijatele ja nende perekondadele 150 krooni kuus. Selle juures nii mina kui ka mu rühmakaaslane **Kornell** juhtisime tähelepanu sellele, missugused rasked ajad praegu valitsevad, missuguses raskes seisukorras riigikassa praegu on, missuguseid üldisi raskusi riigi elarvega on.

Täna oli meil ka juhus kuulda Majanduseministrilt, et meie riigi seisukord, kui mitte just katastroofiline, siis igatahes väga raske on. Kui siin küsitakse, et millal ta parem on olnud, siis igatahes sel ajal, kui pensioniseadused tehti, on aeg parem olnud, midu poleks Riigikogu sarnaseid suurte väljaminekute seadusi vastu võtnud. Kui vaatame põhjendusi rahaasjanduse komisjonis, mis sotsialist härra Johanson ette tõi ja mida minu rühmakaaslane Kornell alla kriipsutas, siis rahaasjanduse komisjonis härra Johanson seletas, et 700.000 kuni 800.000 kodanikku riigis on, kes alla 12 tuhande sendi kuus teenivad, ka riigiametnikkude praegune keskmine palk on vähem kui 12 tuhat senti kuus, ja just neil motiividel ning põhjendustel võttis rahaasjanduse komisjon nii II kui ka III lugemisel pensioni ülemmääraks 120 krooni kuus. Kui edasi vaatame praegust rasket aega, siis tõesti raskused on olemas. Kui praegu liikuda maal ja kuulda häda ning viletsust, milles talupidajad, popsid ja tööliised on, siis näeme, et neil ei ole mingeid võimalusi riigimaksude tasumiseks. Kui minu rühmakaaslane siin küsis, kus talumeeste ja tööliste pension on, siis sedasama küsitakse igalpool, olgu avalikkudel kõnekoosolekutel või kokku puutudes nendega, kes teavad, et kindralid ja kõrged riigiteenijad suuri, pillavaid pensione saavad. Kui meie vaatame põllumehe seisukorda, siis peame ütleva, et viletsus ja häda on igalpool, ja selle tõttu on ka kaubandusel ja töölistel rasked päevad. Kui Kilingi-Nõmmes müüdi 4 sendi eest munapaar ja 100 sendi eest võikilo, siis kujutage ette, missuguses väljapääsemata seisukorras on põllumehed. Kui meie selle pensioniseaduse vastu võtame, ja Riigikogu suurendab vastu rahaasjanduse komisjoni tahtmist selle ülemmäära 150 krooni peale kuus, siis ma pean ütleva, et see õiglane samm ei ole praegusel raskel ajal. Ma mäletan, et omalajal on loetud kas Riigikogus, või oli see Asutava Kogu ajal, moraali, et kui meil raha ei jätku taldreku ostmiseks, siis saame ka puukausiga läbi, ja kui meie lusikat ei saa osta, siis teeme puulusikad, ja kui meil pole muud süüa, siis sööme jahukörti. Seda moraali võib-olla oleks ka kasulik praegu tähele panna... (V a h e l h ü ü e.) Ma ei tea, kas need moraali-lugejad ka ise jahukörti söövad, aga ma arvan, et kui nad teistele seda ette kirjutasid, siis nad seda ka ise kordki söönud olid. (V a h e l h ü ü e.)

Vaatame edasi. Kui pensioniseaduse juures härra Raudkepp tegi ettepaneku, siis naeruvääristati seda ettepanekut, öeldes, et see ettepanek olevat pensioniseaduses. Pärast aga tuli välja, et sellist

ettepanekut pensioniseaduses ei ole. Ma saan aru, kui piinlik on põllumeestel ja sotsialistidel, ja seepärast nad püüavad seda rumalat seisukorda oma pealt ära lükata. Tehakse igasuguseid naeruvääristamise katseid. Kui praeguses eelnõus on pensioni ülemmäära suurendamises põllumeeste kogud oma seisukohad läbi surunud, siis ma pean ütleva, et maha on salanud härrad sotsialistid oma seisukohad, mis neil olid rahaasjanduse komisjonis. Et rahaasjanduse komisjoni ettepanek võiks III lugemisel hääletamisele tulla, seepärast teen ma ettepaneku:

„§ 4. Riigi- ja omavalitsuste teenijate ja nende perekondade pensioni ülemmääraks on 120 kr. kuus.“

Palun seda ettepanekut nimeliselt hääletada.

K. A s t: See on iseenesest õige, et Eesti Vabariigis suurem hulk kodanikke, kes palgateenistusest elavad, 12.000 senti kuus ei teeni. Tõsi on lõpeks ka see, et meie palgad on üldse väga madalad, vähepalgalistel eriti. Aga sellest ei saa järeldust teha, et kõigil peaks olema halb. Kui ühel osal teenijatel on palk madal, ei tõuse elatismiinimumini, siis ei järgne sellest, et kellelgi see ei tohiks tõusta. Meie ideaal ei saa olla, et kõigil halb oleks. Räägitakse, nagu oleks kommunistidel säärane ideaal, aga ka see ei ole õige. Ka neil ei ole seda ideaali.

Mis palkade kohta õige, see on õige ka pensionide kohta. Mis on siis õieti pension? Pension on palga kindlustus tolleks puhuks, kui inimene vanaduse ja haiguse tõttu ei saa oma teenistusekohta edasi pidada. See on pensioni mõte. Järelikult, kui tahetakse pensioni õiglaselt määrata, siis peab pension olema mingis suhtelises vahekorras palga enesega. Ideaalne pension oleks see, kui inimene saab sama suure pensioni kui suur on tema palk. Aga teatud korrektiiv loomulikult tuleks siia kanda. Kui meie tänapäev arutame Riigikogus pensionide vähendamise seadust, siis ei ole see iseenesest veel niisugune asi, millega mõni rühm võiks hoobelda, vaid see on hädaasi, see on tingitud riigi rahalistest ressurssidest, see on riigikassa küsimus. Kui riigikassa seisukord Eesti Vabariigis oleks niisugune, et pensionide maksmine praeguses ulatuses raskust ei sünnitaks, siis oleksime kohustatud moraalselt ja igapidi maksma neid pensione, tehes ainult korrektiivi seal, kus ülemistel tippudel on pensionimäärade liiga kaugele mindud. Praegune seaduseelnõu, millega määratakse ülem aste kindlaks, millest pensionimäär üle ei tohi minna, on üheltpoolt küll korrektiiv selles mõttes, et liiga kõrgele ulatavad pensionid tagasi tõmmatakse, aga

teisestküljest on see ülekohus kõigi palgateenijate vastu. Ilmtingimata ja paratamata! Seda peab tunnustama, sellest peab aru saama. Selles mõttes ei ole võidujooks võimalikult madala pensioni kättesaamiseks õigustatud. Meie hool peaks seisma selles, et võimaluse piires kõrgeid pensione anda. Lõppude-lõpuks peakski kõrgemat pensioni andma, kui Vabariigi Valitsus seda anda kavatseb.

Mis aga puutub rahaasjanduse komisjoni seisukoha võtmisesse, siis on varemaltki juhtunud, et üks komisjon on võtnud seisukoha vastu, mida ei ole aktsepteerinud valitsus ja mida ei ole aktsepteerinud ka need rühmad, kelle liikmed komisjonis oma parema äranägemise järele talitasid. Praegu on ka niisugune juhus, kus üks Riigikogu komisjon, nimelt rahaasjanduse komisjon, on saanud otsusega toime, mida Vabariigi Valitsus ei ole aktsepteerinud ja mida nähtavasti ka komisjoni liigete taga seisvad rühmad ei saa aktsepteerida.

Ma ei saa nimetamata jätta seda isäralikku sõnavõtmise viisi, millega esinesid eeskätt härra Kornel — tema rühmakaaslane annab tema nimele teise hääldamise: Kornell; vist on nooblim — ja härra Fuks. Härra Fuks räägib, et Kilingi-Nõmmes munapaar maksvat 5 senti, — aga mis teie siin teete?! Vaadake, millised pensionimäärad! Imelik, nagu oleks munapaar mingis ühenduses nensjoniga. Kui meie määrame pensioni ülemmääraks 12.000 sendile, siis on muna-naar 5—6 sendi asemel vist 12—18 senti. See argumenteerimise viis on niisugune, et teda tõsiselt võtta ei saa. Peab kinni naelutama seda, et siin ei kõnelda oma veendumuse järele. (V a h e l h ü ü e.) Mina kõnelen oma veendumuse järele. Mina ei pea pensionide kärpimist ideaalseks asjaks, aga hääletan selle poolt teadmises, et teisiti ei saa praegu toimetada, arvestades riigikassaga. Teie ei ole näidanud, mispoolest pension siis õiglane oleks, kui võtaksime ülemmääraks 12.000 senti. Riiklikkudest ja muudest vaatekohtadest ei ole see õige. (V a h e l h ü ü e.) Teie tulete ainult demagoogiliste võtetega, nagu käesolevalgi korral. Teie kõnelete üldisest hädast, kuid seate selle ühte üksikute juhtudega, mida võib nii ehk teisiti otsustada, ilma et see üldist häda tõstaks või vähendaks. Ja kui teie Riigikogus nii talitate, siis võib endale ette kujutada, mis teie maal hakkate tegema. Austatud härrad, lubage selleks puhuks teile meelde tuletada, et koalitsioon, mis oli enne praegust koalitsiooni, kus teie esindaia oli Majanduseministriks, et see koalitsioon juba võttis seisukoha nensjonide vähendamise asjas. Ta võttis selle seisukoha nii, et määras ülemmää-

raks 20.000 senti riigi- ja omavalitsuse-teenijaile. See on ometi vana koalitsiooni seisukoht! Ma olen päris kindel selles, et kui otsustamine oleks jäänud vana koalitsiooni kätte, siis see mitte targemini poleks toimunud, kui praegune koalitsioon seda teeb. Teie võiksite olla üsna avameelsed ja öelda, mida mõtlete, sest teatud hulk Eesti Vabariigi kodanikke on üldse pensionivastased. Härra Fuks ütles: kus on popside, kus on väiketalupidajate pension? Olge julged ja öelge oma seisukohad välja, et teie olete pensionivastased. Teie ülalpeos on väga palju kahepaiksust ja väga palju silmakirjalikkust, — need on sõnad, mis rkl. Soots ükskord teie kohta ütles.

J. F u k s: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tõesti imestama paneb see, et härra Ast siin, nagu ta alati advokaadiosas esineb ja seda, mis kogudele halb on, katsub heaks teha, põhjendab, et üldse on palgad meie riigiteenijail madalad. Aga rahvas räägib hoopis teist juttu ja riigi eelarve näitab, et kogu meie väljaminekutest 44% läheb riigiametnikkude ülalpidamiseks. Ja siin küsitakse, mis on pension? (V a h e l h ü ü d e d.)

J u h a t a j a: Palun rahu!

J. F u k s: Härra Ast siin kui ka kindral Soots komisjonis arvasid, et pension, see on autasus. Mina ütlesin, et pension on äraelamise võimaluste loomine, et inimesed, kes riiki on teeninud, kord vanaks ja armetuks on jäänud, ei pruugi vaestemajasse minna, et oleks pensionivõimalus, et saaks ära elada, ja kui mina nüüd sellest seisukohast välja minnes ette tõin, et Kilingi-Nõmmes maksis munapaar 4 senti ja võikilo 1 kroon, siis tõin seda selleks, et näidata, et äraelamise võimalused on teistsugused ja elu palju odavam, kui mõni aasta tagasi. Siis oli põlupidajatel, töösturitel, niisamuti ka töolistel olukord palju parem. Kui härra Ast arvab, et ideaalseks pensioniks oleks palga suurune pension, noh, mina küll sarnast ideaalse pensioni läbiviimist ei jaga, härra Ast, Teiega. (V a h e l h ü ü d e d.) Ma ütlen, kui senini oli pensioni ülemmääraks kuus 144 krooni, siis pole alust majanduslikult raskel ajal, kus elukallidus langenud, tõsta seda ülemmääraks 150 krooni peale. Kui härra Ast teeb etteheiteid, nagu oleks meie rühm selle 120 kr. alammääraks üles võtnud, siis just sotsialist härra Johanson oli see, kes rahaasjanduse komisjonis selle seaduse II lugemisel tegi ettepaneku, võtta ülemmääraks 120 kr. kuus, härra Voiman oli see, kes kaitsevaelaste pensioni seaduse juures tegi ettepaneku, võtta ülemmääraks

samuti 120 krooni kuus. Siin tehakse etteheiteid eelmisele valitsusele, et see ei võtnud vähemaid pensionimäärasid, kuid pean tähendama, et praegune valitsus oli see, kes esitas 200 krooni kuus võtta ja seda südilt kaitses. Rahaasjanduse komisjonis pensionäride ühingu esindajad tähendasid, et 120 krooni kuus oleks pensioni ülemmääraks küllalt. Nad väitsid ka sellele, et kui praegu pensione vähendatakse, siis ei ole see loomulik, enne tuleks riigiteenijate palku vähendada. Ja mina ütlen ka, et riigiteenijate palku tuleb vähendada. Kui eelarve tasakaalustamine tuleb, siis ei pääse teie, koalitsiooni rühmad, riigiteenijate palkade vähendamisest mööda. (V a h e l h ü ü e.) Härra Ast, Teie ütlesite, et meie ülevalpeos olevat kahepaiksust. Aga ma ütlen, et just teie ülevalpeos, herrad sotsialistid, on kahepaiksust. Kui teie komisjonis räägite nii ja siin teisiti, siis on see kahepaiksus ja ärge hakake seda teistele ette heitma.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Piiskar (fakt. märk.): Faktilise märkusena rkl. Fuks'i poolt ettetoodud väidete puhul on mul tähendada, et praeguses pensioniseaduses ettenähtud ülemmäär on ette nähtud nende pensionäride jaoks, kellel veneaegne teenistus arvesse võetakse. Teistele ei ole mingit ülemmäära ette nähtud.

Teiseks mis puutub eelmise valitsuse poolt esitatud eelnõusse, siis tuli see Majanduseministeeriumist üldse ilma ülemmäärata ja Hariduse- ning sotsiaalministeeriumis võeti ülemmääraks 200 krooni.

Välisminister J. Tõnisson: Austatud Riigikogu liikmed! Siin on nähtavasti tegemist teatud arusaamatustega, kui siin kõneldakse riigikassa seisukohalt suurest huvist, mida tahetakse kaitsta sellega, et pensioni ülemääratahetakse alla viia 120 krooni peale kuus. Tõelikult on siin vahe selle vahel, kas ülemäär on 120 või 150 krooni, võrdlemisi väike. Kulused toob see tõstmine juurde ainult 10.000 krooni. See on muidugi küllalt suur summa üksikute postenite suhtes, aga kui meie võtame kogu selle seaduse teostamise ja peame silmas, et see puudutab väga laialiste ringkondade huviseid riigiteenijate ja kaitseväelaste keskel, siis ei või siin mitte seda nii väga tähtsaks pidada.

Tõelikult on aga teine huvi, mis pärast pensionide määra ei tohita mitte liiga alla viia, palju suurem. Kuid seda ei saa ära tähendada arvudes, kuigi selge on, et see ka just kulude poolest väga tähtis on meie riigielus. Kui meie juba siin kuulsime rkl. Ast'i suust, kuidas tõelikult on

pension puhkepalgaks nende, kes on oma kohuseid täitnud riigiteenistuses ehk riigi julgeoleku eest väljas olles, siis peab selle peale mõtlema, et puhkepalk on oma mõju avaldab nende kohuste täitmise kohta, mille eest puhkepalk pärast määratakse. Ei ole mitte tähtsusetu, missuguses hingeolus, missuguse psüühikaga tehakse tööd riigiteenistuses, ehk missuguse meeleoluga asutakse oma kohuste täitmisele kaitseväs.

Võibolla, et noored inimesed riigiteenistusse astudes ehk kaitseväekohuste täitmisele asudes ei mõtle mitte nii väga puhkepalga peale. Selge on aga, kui inimesed juba mõnda aega on oma ülesandeid riigiteenistuses ehk kaitseväs täitnud; kui neil on juba perekond, — siis ei saa nad mõtlemata jätta, mis nendest ja nende omastest tulevikus saab. Kas arvatakse, et see ükskõik on, kuidas inimese tulevik kindlustatud on?! Mõtelge selle peale, kui kaitseväs juhtivatel kohtadel seisvad mehed peavad täies andumuses oma ülesannete täitmisel pakkuma kõike, mis nad võivad, — kas nad saavad siis selle peale mõelda, et nad oma tervist hoiaksid!?

Nooredmehed, kes õpivad sõjakoolis, peavad talvel külmaga ohvitseri juhatusel kiirkäigul käima paarteistkümmend kilomeetrit. Nad pannakse seisma, pannakse lumises ümbruses laskeharjutusi tegema, pannakse teatav aeg maas lamama, nõnda et riided külmavad märja ihu peal.

Kas siis noortel inimestel üksi on see saatus? Kas ohvitserid samast läbi ei käi? Mehed unistavad kui õnneasjast, et saaks kiirelt liikuda ja et ihu soojaks läheks!

Kui ohvitser hakkab selle peale mõtlema, et ta oma perekonna jätab abituks ja sedaviisi on teenistusekohuseid täites tervise kaotaks, — kas tema saaks siis neid ülesandeid ja neid treenerimise kohuseid õieti täita! (V a h e l h ü ü e.)

Sõdurid ei saa pensioni, kui nad ei anna oma elu võitluses, nõnda nagu meie seda teame kaitseväs. Langenud on ometi oma perekondadele kindlustusi võimaldanud, ja riik on perekondi kindlustada katsunud. Kuid ei maksa enesele seda asja tumedaks teha. Asi on selge, et kui nooredmehed vahest aasta aega — meil nüüd veel vähem — kaitseväeteenistuses on ja seal üksikuid harjutusi teevad, siis ei ole neil hädaoht kaugeltki nii suur, kui neil, kes peavad aastakümneid päev-päeva kõrval valmis olema oma tervist ja elu kaalule pannes. Kas nad siis, kui nemad oma kohuseid täites hakkaksid endid hoidma, — kas nemad siis saaksid selle andumusega oma ülesandele asuda?! Kui see sünnib kaalumisel, et ennast hoida seal, kus sa pead kas või tormi minema,

— kas siis saadakse seda maksimumi, seda ülemäära kätte, milleta ei saa tõsist harjutust läbi viia ja ka tõsisel silmapilgul võita?!

Kui siin hakatakse arvudega ette jutustama, kui kasulik meil oleks mõnikümmend krooni maha tõmmata, — kas see, kui meie oma kaitseväge sisemise psüühika seega halvame, siis meile niipalju kasu toob, kui arvatakse?! Kui riigiteenistuses inimesed ainult seepeale vaataksid, kuidas oma tervist hoida: kui juhtivatel kohtadel asuvad inimesed kõigepealt on sunnitud oma isiku ja perekondade pärast iseenese peale mõtlema ja mitte töö peale, — kas arvate, et siis riigiaparaat tõuseb selle edukuseni, ilma milleta ei saa riigielu areneda?!

Kas arvatakse, et see suur võit on, kui vahest pensionäride liidu seisukohast öeldakse, kus enamuse väikestel pensionäridel, — ah. 12.000 sendist või 120 kroonist on küll! See on väga arusaadav, et need, kellel ei ole palk nii kõrge, et pension praegustel alustel ulataks üle 12.000, sellest huvitatud ei ole, et pension tõuseks. Küsime aga, kas need üksi, kes vähe palka saavad, tõelikult saavad meie riigiaparaati nii liikuma panna, nagu see tarvilik on? Kas ei kõnelda nüüd sellest kui aabitsatõest, et tööstuses „tehniline idee“ kaalub rohkem kui hulkade jõud?! Kas ei ole selge, et hulgad üksi ei suuda ilma tehnilise ideeta produtseerida?!

Kas see ei ole aga samuti ka riigiteenistuses!? Kas see ei ole selge, et kui võtaksime juhtivad inimesed kohtadelt ära, võtaksime kvalifikatsiooni ära neilt, kes peavad juhtivat osa etendama, — kas siis riigiaparaat suudab hulga teenijate peale vaatamata kõiki ülesandeid õieti täita?! Ei maksa enesele ette arvata, kuipalju kasu on sellest, kui kõikide palgad on maha kistud. Kui selleläbi riigiteenistusest ära korjatakse need inimesed, kes seal juhtivat osa etendavad, organiseerivad, teisi tööle rakendades, seega jõudu ja aega kokku hoides ülesandeid täidavad ja sihile viivad, siis see palju tähtsam on, kui seda näitab aritmeetika!

Ei ole see kellegi suur isamaalsus praeguses kitsas olukorras inimeste meeli tabada sellega, et ikka näidatakse: Vaadake, kuipalju need saavad ja kui vähe teil on! Kas sellega need, kes kannatavad raskuste all, midagi kätte saavad, kas sellega nende seisukorda parandatakse?! Kõik seesugune meeleoluloomine ei vii meid edasi, vaid viib meid alla! (V a h e l h ü ü e. — J u h a t a j a koputab haamriga.) ... Maksu ei ole siin tarvis kellelgi tõsta, kui teil mängus on 10.000 krooni. Kui kuulete, et sellejuures 3.200 riigiteenijat oma pensioni ülemäära alla peavad

viima, kui teie ainult 120 krooni määrate ülemääraks, siis võite ühtlasi küsida, kuidas just need, kes kõrgetel kohtadel juhtivaid ülesandeid täidavad, õieti oma eluvuse poolst võidavad või kaotavad!

Siin on selge, et kui meie neid tõsiasju tahame arvestada, siis surevad meil sõnad suhu, millega katsutakse siin meeolulua. (V a h e l h ü ü e.) Kes Asutavas Kogus on olnud, need teavad, et seal nii mõnigi puudus oli, aga ometi ei tihatud niisuguste asjadega igakord välja tulla, nagu nüüd mõnelt poolt teatavaid võtteid katsutakse kasutada hulkade — ma ei taha kõva sõna tarvitada aga igatahes hulkade — allakiskumiseks! Kui demokraatia tahab ennast maksmata panna, siis ei tohi ta end mitte juhtivate jõudude poolst lagedaks teha, kes suudavad tööd korraldada, organiseerida, — kes suudavad õieti alles suurte hulkade jõudusid tõsiselt tööle rakendada!

Sellelt seisukohalt võime öelda, et meie oma riigiaparaadi kvalifikatsiooni huvides peame võimaldama tarvilikku tasu teenistuse ajal, aga ka vajalikku puhkepalka peale selle, kui inimesed oma kohuse riigiteenistuses on täitnud.

Meil on pensionäride liigituse järele neid, kes mitte üle 100 krooni kuus ei saa, 82%. Neid, kes saavad üle 145 krooni, on kõigest 3%, teisi on 97%.

Kui teie nüüd tahate rahvale näidata, nagu hoiaksite teie riigikassale suuri summasid kokku sellega, et teie nüüd pensioni kõrgematel astmetel alla viite, siis on see täielik eksitus. Siin on ainult mõni tuhat krooni, mida saadakse kokku hoida, sellepärast et kõrgematel astmetel seisvate riigiteenijate arv on koguni väike. 3% arvel teie ei saa suurt kokkuhoidu teha.

Sellepärast langevad ära kõik need motiivid, mis siin on ette toodud mõõduka ülemäära vastu, mille poolst on kokku lepitud ja mida toetab valitsus, see on 150 krooni. Ei ole siin mingit põhjust asia nii kuiutada, nagu saaksid need, kes seda ülemäära pooldavad, valesti aru riigikassa huvidest.

Valitsus ei ole siin kuidagiviisi liiale läinud, vaid valitsuse meelest oleks õige olnud 200 krooni ülemääraks jätta. Et aga siin juba on kõiksugustest ettepanekutest kõneldud, siis on kokkuleppe alusel nende määrade juurde jõutud, see on üldiselt 150 krooni juures peatuma jäädud. Ainult kaitsevälastele, kes on vabadusesõjast läbi käinud, on ülemäära tõstetud 180 kroonini.

Need on määrad, mille vastu ka praegustes kitsastes oludes keegi tõsiselt vaielda ei saa.

A. Kornell: Härra minister Tõnisson pidas sütitava ja südamliku kaitsekõne pensionäride kaitseks. Kuid kahjuks algas ta kaitseväelaste pensionidest peale, mis juba vastu võetud. Oleks tulnud kaitsta riigiteenijate pensione, kuna meil need arutusel on ja nende kohta paranduse-ettepanekud tehtud. Härra Tõnisson ütleb, et vaadake, kõrgemad juhid on seda väärt, et nad kõrgemat puhkepalka saavad. Olles teinud tänuväärse töö lähevad nad puhkusele, ja sel puhul peab olema neile vääriline puhketasu. Härra Tõnisson peaks teadma, et ega need juhid üksi pole loonud Eesti riigi. Öeldakse, et ei saa sõidida, kui puuduvad head juhid, kuid õige on ka see, kui öeldakse, et ei ole võitu, kui puudub kvalifitseeritud sõdurite mass. Nii kindralid kui sõdurid on tähtsad mõlemad riigi loomises. Ka kõneles härra minister vahvatest sõduritest, nende kannatustest, puudusid veel vaid pisarad. (Vahelhüüe.) Härra Einbund, ma ei vaidle selle vastu, kui mõnele üksikule kodanikule, kel on suured teened riigi vastu, eripensionid määratakse. Oleks naiiv arvata, et inimesed peavad ainult teatud meelitusetega oma riiklikke kohustusi kandma. Ma saan aru, kui keegi on mingile ametialale asunud, olgu see siis riigi- või omavalitsuse teenistuses, siis on ta kohustatud seda ametit täitma kohusetruult, ilma ühegi meelituseta. Meie riigiteenijad peaksid olema ka patrioodid, peaksid teadma seda, et kui raskete kaotustega oleme iseseisvuse kätte saanud, ja kui nüüd on majanduslikult rasked ajad, siis peavad kõik neid raskusi aitama kanda. Kui teame, et need inimesed, kes vabadusesõjast osa võtnud ja invaliidideks muutunud, nii väikese pensioni saavad, et kindral Larka kuupension invaliidi terve aastase pensionisumma välja teeb, siis ei saa öelda, et need üksikud kindralid oleksid ainuüksi Eesti riigi loonud. (Vahelhüüded.)

Juhataja: Pean Teid, kõneleja, peatama. Ma kuulsin rkl. Tupitsa ütluse „päris enamlane“. Leian selle haavava ja teen temale märkuse.

A. Kornell: Olen arvamisel, et 120-kroonine kuupension võimaldab praegusel ajal inimesele äraelamise. Kuigi siin räägitakse, et 3%-line kokkuhoid ei annaks riigile suuremaid sissetulekuid, siis ei ole mitte ainult tähtis see, kui suurt tulu riik selle kokkuhoiduga saab, vaid tähtis on põhimõte. Kui teame, et suurem osa riigiteenijaid on sarnasel palgal, mis ei ületa 120 krooni, ja sellepärast ei saa puht põhimõtteliselt pooldada riigiteeni-

jate pensionide ülemmäära tõstmist 150 kroonile kuus.

Juhataja: Rkl. Fuks palub kodukorra § 83 põhjal oma ettepanekut hääletada nimeliselt. Palun helistada kõrvalruumidesse. (Helistatakse kõrvalruumidesse.) Palun Riigikogu liikmeid istuda, muidu on võimatu kvoorumit kindlaks teha. Palun Riigikogu liikmeid, kes toetavad nimelise hääletamise nõudmist, tõsta kätt. Seda nõudmist toetab 15 Riigikogu liiget. Koos on 70 Riigikogu liiget. Sellega see nõudmine ei ole saanud tarvilikku häältearvu.

J. Fuks'i ettepanek lükkatakse tagasi 38 häälega 17 hääle pooltolemisel.

§ 4 võetakse vastu.

§§ 5—7 võetakse vastu.

(§ 8.)

L. Raudkepp: Selle seaduse II lugemisel tegin ettepaneku, täiendada § 8 uue lõikega: „Neile isikutele, kes elavad üle ühe aasta välismaal, lõpetatakse pensioni maksmine. Pensioni maksmist jätkatakse uuesti, kui isik on jälle asunud alaliselt elama Eesti Vabariigi piiridesse, arvatud uuendatud pensionisaamise palve esitamise päevast.“

Väga huvitav on siin ära märkida järgmist. Ettepanek, mille mina tegin, taheti Riigikogu liikme, kindrali ja endise kaitse- ja siseministri Soots'i algatusel teha naeruväärseks. Ma pean tähendama, et see ei ole minu ettepanek, vaid see ettepanek on edasi antud palvega, et see või teine Riigikogu liige, arvestades endiste kaitseväelaste-pensionäride huvisid, teeks siis siin vastava ettepaneku. Selle ülesande võtsin ma enda peale, kuigi pidin küsima, kui üleriikliku kaitseväelaste pensionäride liidu esindaja meie juures käis, kas vast teisi võimalusi ei ole esitada oma parandusi. Mulle vastati, et rahaasjanduse komisjonis on ettepanekuid tehtud, aga kõik ettepanekud pole tähelepanu leidnud, ja sellepärast nad pöörduvad ka opositsioonis olevate Riigikogu liikmete poole. Ma vaatasin tähelepanelikult kõik need ettepanekud läbi, mis meile kirjilikult esitati. Kuigi siin etteheiteid tehtud, et opositsioon püüab teha demagoogiat, siis ma kuidagi ei saa sellega nõus olla. Kui võtta näiteks ettepanekud, et pensione vähendada näiteks 25% asemel 15% võrra, või kaitseväelaste pensioniseaduses 30% asemel 25% võrra ja veel üks ettepanek — vähendada pensione 20% asemel 15% võrra —, siis oleks ju väga kerge olnud siin välja tulla ja teha odavat demagoogiat ning öelda, et vaadake, meie kaitseme

pensionäride huve. Meie ei saanud seda aga mitte teha protsentide vähendamise määra kohta, sest ei ole ju vabu summast, ja niikuinii ma nimetasin seaduseelnõu I lugemisel, et meie seisame teatud paratamatuse ees, mis on tingitud sellest, et riigi eelarve tuleb tasakaalu viia. Ma pean imestama, et niisugune meeoleu tahis nüüd siin demonstreerivalt esile tulla, nimelt et seda kaitseväelaste-pensionäride ühingu tõsist ettepanekut teha Riigikogu ees naeruväärseks. Juba see ei ole sobiv Riigikogule, et niisuguste tõsiste seaduste arutamisel püütakse teha, tahaks öelda, võllanalja. (V a h e l h ü ü d e d.) Panen väga imeks, et aruandja ei tundnud pensioniseadust nii põhjalikult, et ta oleks võinud rkl. Soots'i märkuse puhul anda vastavaid seletusi, et see ettepanek, mille mina tegin, et see ei ole mitte üleliigne. Tähendab, ka aruandja ei olnud küllaldaselt süvenenud sellesse seadusse.

Mis puutub rkl. Soots'isse, siis on tema, kui ma ei eksi, rahaasjanduse komisjoni esimees ja tema peaks teadma, mis niisuguses tähtsas seaduses seisab. Pealegi on kindral Soots endine Kaitseminister ja tingimata on temal tegemist olnud kaitseväelaste pensioniseadusega. Samuti on kindral Soots olnud siseminister ja tema peaks ka teadma, mis seaduses seisab pensionäride kohta omavalituse ja riigiteenistuses olevate isikute suhtes. Igatahes mina võin sellest teha selle järelduse, et meie ministrid, vähemalt üks juhtumine on käepärast, ei süvene seadustesse, vaid lasevad töötada kõrgematel ametnikkudel ja on ise siis sellel arvamisel, et nemad võivad nalja ja lõbusat meeoleu siin tekitada ja hiilgada oma mitteteadmiseiga. Väga lugupeetud kindral Soots, kes algatas lõbusa meeoleu ja kelle teeneid ma kõrgesti hindan Eesti vabadusesõjast, mitte ainult mina, vaid tingimata kõik eestlased, arvas kohase olevat naeruväärseks teha pensionäride ühingu ja sellesse ühingusse kuuluvaid kaitsevaelasi. Seda arvasin mina oma kohuseks kinni naelutada ja kordan oma ettepanekut. Mis puutub seadusesse, siis, vaadates vastava peatüki läbi, ei leidnud ma seal vastava peatüki pealkirjas midagi pensioni katkestamisest ja lõpetamisest, vaid seal on öeldud, et kui Eesti Vabariigi kodakondsusest lahku, siis katkestatakse pensioni maksmine. Riigikogu ei ole mitte selleks, et igal juhul teha nalja. See võib mõnikord küll kohane olla, kuid mitte siin. Kaitseväelaste ühing reageerib küll ise sellele, missugune suhtumine on osaks saanud neile rkl. kindral Soots'i algatusel.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. P i i s k a r: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl.

härra Raudkepp põhjendas oma ettepanekut mitmesuguste väidetega, millest võis mulje jääda, nagu oleks siin tegemist mingi suure ja tähtsa probleemiga. Kuid iseenesest ei ole see probleem nii suur. Käsitati küsimust, et pensionärid välismaal elavad. Minule on ligikaudu teada, kas ja kuipalju on neid, kes seda seadust kasutades välismaal elavad. Mul ei ole täpseid andmeid käepärast, kuid võin öelda, et välismaal elavad meie pensionäridest vähesed, igatahes mõned üksikud, kümnetesse see arv igatahes ei ulata. (V a h e l h ü ü e.) Minul ei tarvitse hakata siin vaidlema, minu ülesandeks on enne, kui see ettepanek hääletamisele tuleb, selgitada, mis see ettepanek sisuliselt tähendab. Ja kui vaadata, kes need õieti on, kes praegu välismaal elavad, siis ei saa kaugeltki seda öelda, et need on sarnased pensionisaajad, kes luksuse pärast seal elavad. Nende hulgas on mõned, kes ütlevad, et nad ei saa kodumaal selle pensioniga ära elada. Pension on iseenesest väike, näiteks on inimesi, kes elavad Riias oma lähedate sugulaste pool, pooldi nende ülalpidamisel, ja ütlevad, et Riias nad elavad selle pensioniga ära, saavad seal prii korteri ja toetust, aga kui nad peavad Eestis elama, siis ei saa nad siin ära elada. Mõned elavad laste juures, teised on töölisel j.n.e. Et nende pension võimaldaks neile kuskil mööda maailma toredust taga ajada ja mõnuleda, seda peab enne näitama. Ja selles mõttes pole märgata, et seda võimalust kurjasti tarvitataks.

Agaga läheme edasi. Kui härra Raudkepi ettepanek vastu võetakse, mis siis sünnib? Kas seega välismaal elamine ära kaob? Oh ei, meil pole kohustust, et iga pensionär peab iga kolme kuu tagant tulema pensioni vastu võtma, ja et ta seda isiklikult peab tegema. Seda võib ka volituse kaudu teha. Miks ei või siis see pensionär, kes tahab välismaal elada, lasta volitustega pensioni välja võtta? Kuigi ehk võib seda Kohtu- ja siseministeeriumi ja välispasside osakonna kaudu kontrollida, aga mis on siis takistuseks, et see inimene 11 kuud ei ela välismaal ja üheks kuuks ei sõida Eestisse, kus võtab oma pensioni välja kord aastas, ehk laseb volituse kaudu välja võtta. Ja teie ei saa teda miskisuguse normi alla viia. Nii et siin on mitmed möödahiilimise teed.

Ministeeriumis kaaluti ka küsimust, kas seda kitsendust mitte sisse võtta, ja leiti, et erilist kuritarvitust praeguses olukorras ei ole olnud, ja seepärast ei peetud kitsendust tarvilikuks. Miks meie ei peaks võimaldama üksikule pensionärile teatud liikumisvabadust? Peale selle ei saadeta kellelegi pensioni välismaale, vaid makstakse siin välja meie oma rahas, kas

pensionärile isiklikult või volituse kaudu. Neid asjaolusid tuleks silmas pidada, kui härra Raudkepi ettepanek tuleb hääletamisele.

J. Soots: Lugupeetud rahvasaadikud! Kui rkl. härra Raudkepp tegi oma ettepaneku, siis tuletasin mina meelde kaitsevæelaste pensioniseadust. Minu mäletamise järgi on kaitsevæelaste pensioniseaduses niisugune norm sees, et kes väljamaal viibivad üle aasta, neile katkestatakse pensionimaksmine. (V a h e l h ü ü e.) Võib-olla et eksin, aga mulle näis nõnda olevat. Kuna kaks pensioniseadust oma üldises osas ühesugused peavad olema, siis olin arvamisel, et sarnane norm ka tsiviil-pensioniseaduses sees on. (V a h e l h ü ü e.) Sellepärast hüüdsin vahele, et minu arusaamise järele on ettepanek üleaarne, sest see on juba seaduses. Rohkem ei ole ma rääkinud.

Nüüd palun seletage, mis põhjusel arvab härra Raudkepp, et mina teda oma ütelsega naeruväärseks olen tahtnud teha? Rohkem ei ole ma Teie ettepaneku kohta sõna võtnud, ei ole ka rohkem vahele hüüdnud. Kui ma aga nägin, et Teie üksi jäite, ja et Teie ei rääkinud läbi oma ettepaneku suhtes isegi oma rühmakaaslastega, et nad oleksid Teile kaasa hääletanud, siis tõesti naersin ka mina, nagu teisedki. Aga ma ei öelnud midagi. Mispärast öeldakse siis, et ma tegin asja naeruväärseks. Siin ei ole jutt asjast, vaid taktist. (V a h e l h ü ü e.) Teete ettepaneku, ei räägi oma rühmakaaslastega läbi. (V a h e l h ü ü d e d.) Sellepärast jäite ka üksi, mille üle ka naerdi. (V a h e l h ü ü e.) Üksijäämine, see oli naeru põhjus, mille üle naerdi, ja mitte ettepaneku üle. (V a h e l h ü ü d e d.) Aga härra Raudkepp ütleb, et ma olen katsunud tema ettepanekut naeruväärseks teha. Asi ei ole nii, ja naerukstegija pole ka mina.

Hariduse- ja sotsiaalminister ütles, et olulist tähtsust sel parandusel ei ole. Aga ma ütlen, kui seda parandust üldse tarvis on, ja mulle näib, et igaks juhtumiseks ta ehk tarvis oleks, siis selles seaduses ei ole selle koht. Selles seaduses muudetakse ainult need paragrahvid, millega reguleeritakse pensionide suurus. Kõik teised normid endises seaduses jäävad maksma. Härra minister ütles, et varsti tullakse pensioniseaduse üldise parandamise seadusega, kus võetakse parandamisele mitmed normid. Seal on ka selle paranduse koht ja seal võib sellest rääkida. (V a h e l h ü ü e.) Ma ei tea, kas tullakse just sel aastal, aga igatahes härra Hariduse- ja sotsiaalminister ütles, et lähem samm on parandada tervet pensioniseadust, ja mina sain nii aru, et sel-

lega tullakse sel aastal, kui mitte kevadel, siis sügisel.

Härra Raudkepp arvab, et kui inimene on siseministri kohuseid täitnud, siis ta peab teadma peast ka tsiviil-pensioniseadust. Meil pensionide väljaarvamine on Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ala, siseministeerium sellega tegemist ei tee. Kaitseministeerium teeb sellega tegemist, kuid ainult kaitsevæelaste suhtes, ja seda seadust mina üldiselt tunnen. Seepärast, härra Raudkepp, minu arvates Teie nõuate minu käest rohkem, kui Teie seda õigustatud olete ja kui seadused nõuavad. Sellepärast arvan, et etteheited mulle on täiesti põhjendamatud.

L. R a u d k e p p: Ma tähendasin sellele, et kui rkl. härra kindral Soots on olnud siseminister, siis võib oletada, et sel ajal on ametnikke läinud ka pensionile, mida minister ikkagi võib teada.

Mis sellesse puutub, et rkl. härra Soots tõrjub tagasi, et tema ei ole tahtnud teha pensionäride ühingu ettepanekut naeruvääriliseks, siis võib seda teatavaks võtta. Aga ma tähendasin üldse Riigikogule enesele, et kui niisuguse tähtsa seaduse arutamisel satutakse niisugusesse meeoleolu, mis võib tekitada pensionärides mulje, et Riigikogu ei võta asja küllalt tõsiselt, et see mõjub halvasti Riigikogu prestiihile. Ma juba tähendasin I lugemisel, et küsimus on väga tähtis sellepärast, et meie ei või pensionäre teha esimeseks ohvriks, kes peavad osa oma paiukist või palgast ära andma, vaid sellel küsimusel peaks olema laiem ulatus. Kõik peaksid sellega nõus olema, et hakata palkasid vähendama; see on väga ja väga tõsine küsimus. Kui aga Riigikogus satutakse ühe vahelhüüde mõjul, mis, nagu härra rkl. Soots seletas, oli täiesti süütu ja asjalik, lõbusasse meeoleolu, siis on see väga võõrastav, mida ma ka kinni naelutan.

J. Soots (fakt. märk.): Faktilise märkusena tähendan, et rahaasjanduse komisjoni olid kutsutud pensionäride esindajad. Nad kandsid takistamata ette omad soovid, mis neil olid. Aga niisugust ettepanekut nende poolt, nagu härra Raudkepp täna ette kandis, seal ei olnud. Teine asi — kellegi poolt ei ole täna enem öeldud, et see oleks olnud mõni ühingu ettepanek, ja kõigile näis, et see oli ettepanekutegija rkl. Raudkepi ettepanek.

J. F u k s (fakt. märk.): Kahjuks ma ei kuulnud härra Raudkepi märkuse puhul härra kindral Soots'i väljendust, nagu oleks kaitsevæelaste ja nende perekondade pensioniseaduses norm, et kui pensionär elab üks aasta välismaal, kaotab pensioniõiguse, siis pean ütlema, et

härta Soots on eksinud. (V a h e l h ü ü e.) Muutmise seaduses ei ole ka. Praegu on mul käes kaitsevaelaste pensioniseadus ja sellest kümnes peatükk, pensioni maksmise lõpetamine, kus on § 90 öeldud, et pensioni maksmine lõpetatakse kui pensionisaaja lahkub Eesti kodakondsusest. Sama nõue maksab ka leskede ja laste kohta. Kusagil pensioniseaduses ega pensioni muutmise seaduses ei ole sarnast ütelist, et pensionär kaotab pensioniõiguse, kui ta ühe aasta on välismaal viibinud. Sellepärast on härta Raudkepi ettepanek õige.

Juhataja: Rkl. Raudkepilt on ettepanek:

§ 8. lisada juurde kolmanda lõikena: „Neile isikutele, kes elavad

üle ühe aasta välismaal, lõpetatakse pensioni maksmine. Pensioni maksmist jätkatakse uuesti, kui isik on jälle asunud alaliselt elama Eesti Vabariigi piiridesse, arvatud uuendatud pensionisaamise palve esitamise päevast.“

Ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 8 ja 9 võetakse vastu.

Seaduseelnõu tervesisu võetakse vastu korruga redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja: On ettepanek, koosolek lõpetada.

(Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 22.38 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).

